

Јелена М Милићевић Тракиловић¹

МШ „Стеван Стојановић Мокрањац“ Бијељина

Младен М Тракиловић

МШ „Стеван Стојановић Мокрањац“ Бијељина

Десанка С Тракиловић

Педагошки факултет у Бијељини

дои 10.7251/NSK1701189M

удк 371.3::78

37.036-057.874:78

Оригинални научни рад

ПРЕЦИЗНОСТ ИЗВОЂЕЊА МУЗИКЕ ИЗ НОТНОГ ТЕКСТА КОД ДЈЕЦЕ МЛАЂЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА²

Апстракт: У раду су представљени резултати истраживања спроведеног током 2015. године на подручју Града Бијељина. Истраживањем је обухваћен изорак од 200 ученика петих разреда из осам одјељења основних школа. Мјерењем је утврђена прецизност извођења музике из нотног текста. Спроведено је истраживање са циљем да се утврди ниво знања из области музичке писмености дјевојчица и дјечака петог разреда основне школе. Исиче се значај народне пјесме у музичком описмењавању ученика у разредној настави. Добијени резултати показују да постоје статистички значајне разлике у исказаним способностима извођења музике из нотног текста између испитаника млађег школског узраста у односу на пол. Констатује се на бази резултата χ^2 теста да постоје разлике у исказаним способностима извођења музике из нотног текста у односу на пол.

Кључне ријечи: музичка писменост, народна пјесма, разредна настава.

Увод

Музичка настава је сигурно незамјењљива активност у буђењу емоционалне способности код дјеце раног школског узраста. За квалитетно извођење музичке наставе, неопходно је да наставник свакодневно тражи нове изворе, могућности и начине, да дјеци дочара музику на њима приступачан начин, са методама прилагођеним дјечијем узрасту. Дјеца раног школског узраста показују велико интересовање за пјевање, игру, свирање на музичким инструментима и другим музичким садржајима предвиђеним за извођење наставе музичке културе. Циљ истраживања је да се утврди ниво знања из области музичке писмености код дјеце раног школског узраста у односу на пол. Обрада

* jelena.trakilovic@yahoo.com

² Рад са темом „Прецизност извођења музике из нотног текста код дјеце млађег школског узраста“, саопштен на Седмом научном скупу Научно-техничке и друштвене промјене и њихов утицај на систем образовања и васпитања у организацији Педагошког факултета у Бијељини Универзитета у Источном Сарајеву.

народне пјесме из нотног текста обухвата: детаљну анализу нотног текста, обрада ритма на неутрални слог, обрада парлато читања, пјевање солмизацијом и пјевање поетским текстом. „Да би ученици основне школе изградили позитиван став према традиционалном музичком наслеђу, најпре га морају упознати. Неопходно је да се, пре свега, упозна властито изворно музичко наслеђе, а да се затим настави надоградња и тако сачува“ (Васиљевић:2000 б, стр. 173).

Метод истраживања

У периоду од 01. до 30. марта 2016. године на подручју Града Бијељина спроведено је истраживање које је имало за циљ да се испита прецизност извођења музике из нотног текста дјецe раног школског узраста. У раду се говори о основама музичке писмености у оквиру васпитно-образовног рада у разредној настави. Мјерењем је обухваћено укупно 200 испитаника од којих 100 дјевојчица и 100 дјечака петог разреда основне школе.

ПОШЛА ДУЊА ЖИТО ЖЊЕТИ

По - шла Ду - ња жи - то же - ти, за - бо - ри - ти три по - те - ти.

Хеј, Ду - ња, Ду - ња, Ду - ња, ја, Ду - ња, ја - бу - ло мо - ја, по - во - ја.

ДУЊЕ РАНКЕ

Увасног ритма

По - шла ку - ња и - бе - ци са, по - шла ду - ња ран - ке.

ду - ња ран - ке, ду - ња ран - ке, кру - шке ку - ра - ван - ке,

ду - ња ран - ке, ду - ња ран - ке, кру - шке ку - ра - ван - ке.

Народно пјесме

ДЈЕВОЈАЧКО КОЛО

Allegro Нарина (државна опера Сарајево)

f До - што ни - смо из Бо - сње да се ши - шке не по - се.

p До - што ни - смо из Бо - сње да се ши - шке не по - се.

Ја их носим, га носим, па се њима поносим. (2x)
 Ја ћу шишке носити да ћу хљеба просити. (2x)

РАЗГРАНАЛА ГРАНА ЈОРГОВАНА

Moderato Нарина (државна опера Сарајево)

Раз - гра - на - ла гра - на јор - го - ва - ва, ба - ва, ба - ва.

ва - ва - ва, Ми - ла - ва, гра - на јор - го - ва - ва, ва - ва, ва - ва.

Под њом седи пета Јулијана,
 Ој, лане, Милане...

А пред њом је ћерџић од мериана,
 Ој, лане, Милане...

На ћерџићу свиљена марама,
 Ој, лане, Милане...

Анализа и резултати истраживања

Табела 1. Успјешност на тесту провјере прецизности извођења музике из нотног текста код дјечака и дјевојчица раног школског узраста.

Испитаници	Дјечаци		Дјевојчице		Укупно	
	N	%	N	%	N	%
Бодови						
0	4	2,00%	4	2,00%	8	4,00%
1	36	18,00%	30	15,00%	66	33,00%
2	39	19,50%	42	21,00%	81	40,50%
3	17	8,50%	18	9,00%	35	17,50%
4	4	2,00%	6	3,00%	10	5,00%
Укупно	100	50,00%	100	50,00%	200	100,00%

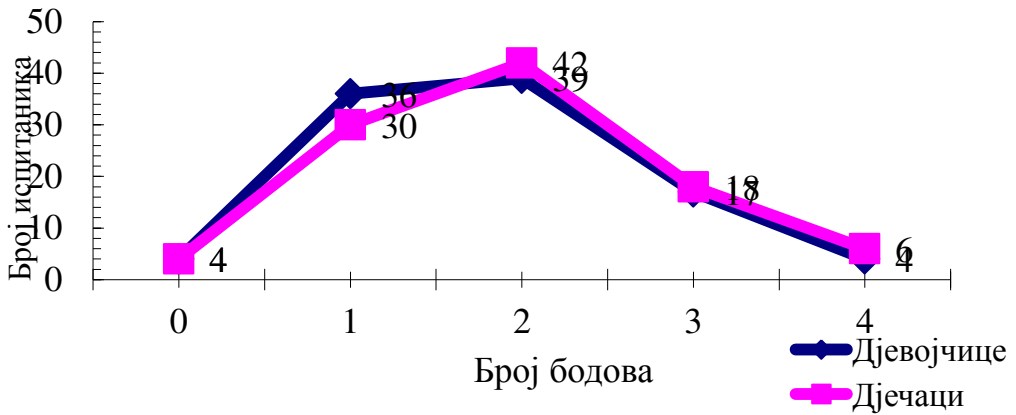
Од укупно 373 освојена бода, група дјечака је освојила 181 а дјевојчица 192 бода. На тесту извођења музике 8 (4,0%) испитаника није ријешило ни један задатак. Број испитаника који нису испољили прецизно извођење је 4 дјечака (2,0%), и 4 дјевојчице (2,0%).

Слабу способност у рјешавању теста показало је чак 66 (33,0%) испитаника од укупне популације – дјечака 36 (18,00%) и дјевојчица 30(15,0%) . Из наведених података можемо закључити да је велики проценат испитаника испољио слабу способност прецизног извођења.

Релативни добру способност прецизног извођења показао је 81 испитаник у цијелом узорку. Нешто боље резултате показали су испитаници из групе дјевојчица 42 (21,0%), док су испитаници из групе дјечака били мање успјешни 39 (19,5%).

Број испитаника који су показали **добру** способност на тесту је приближан у обје групе. Дјечаци 17 (8,5%), а 18 (9,0%) дјевојчице.

Од укупне популације испитаника све постављене задатке са теста успјешно су ријешила испитаника 10 (5,0%), 4 (2,0%) дјечака и 6 дјевојчица (3,0%) и тиме су показали **веома добру** способност при извођењу из нотног текста.

Графикон 1. Способност при извођењу из нотног текста

Табела 2. Приказ значајности разлика између дјека и дјевојца

Група	N	M	SD	t	p
Дјечаци	100	1,81	0,90671	-3,498	0,001
Дјевојнице	100	1,92	0,93937		

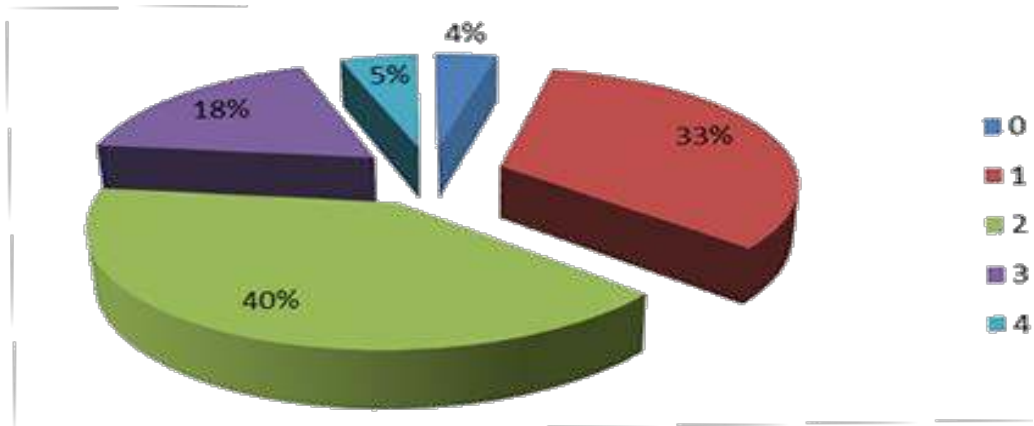
Појава нижих средњих вриједности код обје групе је очекивана с обзиром да испитаници у досадашњој настави немају никакво искуство. Из ових нумеричких података види се да је $t = -3,498$, а праг значајности 0,001.

Табела 3. Резултати χ^2 теста употребом програма SPSS

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	310.235 ^a	16	.000
Likelihood Ratio	200.445	16	.000
Linear-by-Linear Association	87.956	1	.000
N of Valid Cases	100		

a. 17 cells (68.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .16.

Добијене вриједности упућују да разлика у исказаним прецизног извођења музике између дјека и дјевојца, статистички значајна, те можемо констатовати да је трећа хипотеза потврђена.

Графикон 3: Збирни резултати са теста извођења музике (дјечаци и дјевојчице)

Дискусија

Тачност и прецизност извођења музике из нотног текста код ученика млађег школског узраста у великој мјери зависи од стручне оспособљености професора разредне наставе. У процесу музичког описмењавања, код дјеце раног школског узраста користимо народне пјесме. Правилним и стручним извођењем наставе музичке писмености постижемо значајне резултате кроз одабране методичке приступе и поступке који одговарају квалитетном знању ученика. Музичко описмењавање је веома дуг процес, напоран и условљен прецизном методологијом. Пјевањем из нотног текста уводимо ученике у разумијевање музике и усвајање њених законитости. Неопходно је да приступимо њиховом начину увођења преко најједноставнијих пјесама малог амбитуса, које може прихватити у разредној настави. Методика почетног описмењавања ослања се на методу која је утемељена на народном пјевању *пјесама - модела* аутора Миодрага А Васиљевића. Народне пјесме се уче по слуху, а онда се исписују на табли и читају из нотног текста. Функционална метода Миодрага А Васиљевића обухвата пјесме моделе: *Домаћине роде мој*, *Ресаво водо ладна*, *Ми идемо преко поља*, *Фалила ми се прошена мома*, *Сол ми дај*, *Лазара мајка карала* и *Сини сунце*. Сам модел не чини методу, већ принцип заснован на феномену памћења почетног слога сваке пјесме са текстом. Примјена и анализа пјесама модела обухвата приказ у потпуности преко: врсте такта, ритмичке структуре тоналитета музичког облика, мелидијског кретања хармонског плана, динамике и темпа. Ради оживљавања наставе, пјесме моделе Миодрага А. Васиљевића потребно је допунити новим пјесмицама. „Постоји у васиони неко језгро од куда ми добијамо сву снагу, сва надахнућа, оно нас вјечито привлачи, ја осјећам његову моћ и вриједности које оно емитује цијелој васиони и тиме се оно одржава у складу. Ја нисам продро у тајну тога језгра, али знам да постоји и кад хоћу да му придам какав материјални атрибут, онда мисли да је то свјетлост, а кад да га схватим духовно, онда је то

љепота и самилост. Онај који носи у себи ту вјеру осјећа се снажан, рад му чини радост, јер се сам осјећа једним тоном у свеопштој хармонији“ (Јеротић, 2007, стр. 14). С обзиром на нашу народну музику која је препуна композиција са једноставним кретањем пратећег гласа, најприроднији увод у двогласно пјевање је преко народних двогласних мелодија. На самом почетку савладавања двогласног пјевања користе се народне двогласне пјесме код којих доњи глас представља лежећи тон – исон (бордун). Ово је уједно и најједноставнији начин да се са ученицима ради на двогласном пјевању. У српској народној музици сусрећемо се и са мутацијама. Тако, на примјер поставка D-dur љествице одвија се преко примјера *Ноћни стражар*. Тонални план ове пјесме је (d-moll –D-dur –d-moll) из кога се јасно види да се ради о мутацији. Такође, у народној пјесми “Зец копа репу” налази се мелодијско кретање које одговара тоналном плану C-dur-c-moll-C-dur. Из наведених примјера јасно се може видјети да народне пјесме могу послужити за поставку нових тоналитета код којих је тонична квинта иста те се ради о такозваној мутацији. Овакав начин кретања мелодије у нашој народној мелодици др Зорислава Васиљевић је назвала “мало дур–мало мол“ (мутациони облици у народном пјевању). „Основно образовање је јединствена прилика да ученици стекну елементарно знање о свом традиционалном музичком наслеђу. У том периоду се зачињу и усмеравају интересовања од пресудног значаја за формирање свести о значају неговања и очувању властите националне и духоне баштине“ (Васиљевић, 2000 б, стр. 173). Српска традиционална музика, па тиме и традиционални музички инструменти, могу се посматрати као наслеђе словенске културе и као синкретизам разних култура истока, прије свега византијске, персијске, јеврејске, јерменске, османске као и западне културе.

Закључак

Пројекцијом добијених резултата констатује се да су подаци из овог истраживања нису охрабрујући посебно ако се има у виду да постоји стручни кадар за извођење наставе музичке култура у раду са дјецом раног школског узраста. „За нашу наставну праксу навешћемо неколико важних чињеница мотивације: што је мотив јачи активност је већа, за вријеме дјеловања мотива напетост постаје јача, кад се задовољи потреба и постигне циљ, престаје и мотив, мотивацију треба стално подстицати и одржавати, потребно је водити рачуна да не наступи фрустрација јер она спречава да се оствари задатак, водити рачуна да не дође до конфликта у виду сукоба између два опречна мотива, уважити чињеницу да је код дјецe најјачи мотив самопотврђивања“ (Лекић, 1997, стр. 56). Анализа модела обухвата анализу пјесме у потпуности преко: врсте такта, обима пјесме, ритмичке структуре, тоналитета, музичког облика, мелодијског кретања, хармонског плана, динамике и темпа. „Савремена психологија музике се све више окреће истраживањима афективног доживљаја и понашања у различитим

облицима испољавања. У оквиру реаговања на музику разматра се природа естетског процењивања, као и емоционалних одговора-преференција и музичког укуса“ (Радос, 2010, стр. 26). Сагледавајући дидактичко-методички приступ и остварења музичких педагога, који су своја интересовања и дјелатност усмјерили ка побољшању наставе музичке писмености у разредној настави, приступило се са циљем изналажења што ефикаснијих начина превазилажења актуелних проблема везаних за извођење музике из нотног текста.

Литература

- Vasiljević, Z. (1999), *Teorija ritma*, Beograd: Univerzitet umetnosti.
- Vasiljević, Z. (2000), *Metodika muzičke pismenosti*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Васиљевић А. М. (1952), *Југословенски музички фолклор*, Београд: Просвета.
- Glascoe, F. P. (1996), *Suradnja sa roditeljima*, Zagreb: Naklada Slap.
- Ђурковић-Пантелић, М. (1998), *Методика музичког васпитања деце предшколског узраста*, Шабац: Виша школа за образовање васпитача, Арт студио.
- Kučukalić, Z. (1980), *Muzika i škola*, Sarajevo: „Svjetlost“- Zavod za udžbenike.
- Павловић, Б., Милићевић Тракиловић, Ј. (2013), Неговање и значај традиционалних народних игара са певањем у настави музичке културе, *Узданица*, Часопис за језик, књижевност и педагошке науке, X /1, Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.
- Павловић, Б., Тракиловић, Д. (2014), Народна музичка традиција северног Косова у функцији наставе музичке културе у основној школи, *Узданица*, Часопис за језик, књижевност и педагошке науке, XI /1, Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.
- Стојановић, Г. (1996), *Настава музичке културе од 1. до 4. разреда*, Приручник за учитеље и студенте учитељског факултета, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Тракиловић, Д. (1998), *Музичка култура са методиком у разредној настави*, Бијељина: Учитељски факултет.
- Цицковић Сарајлић, Д., Павловић, Б., (2014), Текстови савремених српских пјесника у основношколској настави музичке културе, *Књижевност за децу у науци и настави*, Зборник радова са научног скупа, Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.

*Jelena Milićević Trakilović
Mladen Trakilović
Desanka Trakilović*

Summary

PRECISION PERFORMANCE OF MUSIC FROM SHEET MUSIC AT YOUNGER SCHOOL AGE CHILDREN

The paper presents results of a research carried out in 2015 in the city of Bijeljina. The study included a sample of 200 fifth grade students from eight classes of primary schools. Precision of performing music from sheet music is determined by measuring. The study was conducted in order to determine level of knowledge in the field of musical literacy of fifth grade girls and boys. Emphasis is placed on importance of folk songs in the musical literacy of students in class teaching. The results show that there are statistically significant differences in the reported ability of performing music from sheet music between subjects younger school age in relation to gender. Based on the results of the X2 test, it is concluded that there are differences in the reported ability of performing music of performance in relation to gender.

Key words: musical literacy, folk song, classroom teaching.